

Cherednyk L., Bolotnikova A. Peculiarities of teaching foreign languages and cultures throughout the history of Poltava Polytechnic (1818–2023)

The article examines peculiarities of teaching foreign languages and cultures during 250-year history of the National University "Yury Kondratyuk Poltava Polytechnic". Three main historical periods have been singled out: the study of French and German literature in the Poltava Institute of Noble Maidens, peculiarities of teaching foreign languages in 1930–2013, and the beginning of training of translators and teachers of foreign languages in Poltava Polytechnic. The authors analyze distribution of the academic load in various subjects by class and the methodology of working with female students on the example of foreign languages. It is emphasized that the content of foreign language education included reading historical, philosophical and oratorical prose of the 18th and 19th centuries, dramatic works, novels, poems, etc. It has been accentuated that French and German were the languages of instruction, in particular they were used for teaching world history, geography, and mythology. The article analyzes the history of creation and reorganization of the department of foreign languages and the emergence of two graduating departments – the department of Germanic philology and translation and the department of general linguistics and foreign languages. The article describes in detail training of students acquiring academic degree in specialty 014 "Secondary education" (subject specialty: 014.02 Secondary education (language and literature (English))), educational programme "Secondary education (English and a second foreign language)", objects of study and activities determined by the educational programme, orientation of the educational program, learning goals, peculiarities of teaching and learning, and assessment. It has been emphasized that the educational programme "Secondary education (English and a second foreign language)" is based on modern scientific achievements of age pedagogy, psychology and physiology and is oriented towards in-depth study of foreign languages and the latest teaching methods. The faculty of the department works to increase the level of foreign language proficiency of the academic community of the university, and participates in many projects of the British Council in Ukraine. The article also describes the work of the "Foreign Language Center" learning laboratory and outlines the priorities in the activities of the department of general linguistics and foreign languages.

Key words: Poltava Institute of Noble Maidens, National University "Yury Kondratyuk Poltava Polytechnic", English, French, German, department, educational programme, Secondary education, Foreign Language Center.

УДК 378:004

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2023.92.2.18>

Чернишов В. В.

МЕТОДИКА ОБЕРНЕНОГО НАВЧАННЯ: ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ

Статтю присвячено висвітленню методики оберненого навчання та особливостям її застосування. Методика оберненого навчання (англ. – *flipped classroom*) є одним із найсучасніших підходів до навчання та викладання. Як підхід, обернене навчання спирається на антропоцентричний і студентоцентричний принципи, прагне уникати механіцизму, характерного для традиційного підходу, беручи до уваги передусім потреби конкретних учасників освітнього процесу. Як методика, обернене навчання спирається на уявлення про ключові принципи організації навчання, що поєднують цілу низку освітніх теорій та підходів до навчання. Орієнтаційно, ця методика може бути реалізована у контексті об'єктивістського або конструктивістського підходів. Об'єктивістській підхід є більш строгим і фокусується на розв'язанні конкретних завдань курсів, тоді як конструктивістський підхід фокусується передусім на загальних цілях курсу і є більш орієнтованим на гуманістичні потреби учнів/студентів та учителів/викладачів. З погляду реалізації оберненого навчання, організація навчального процесу реалізується через створенні навчальної спільноти і навчального середовища, а також використовує інструменти, що дозволяють вдало розв'язувати поточні проблем навчального процесу – чітке визначення цілей та завдань навчання, відповідний підбір навчального матеріалу та його структуризацію через поділ на невеличкі частини, підтримку, яку надає вчитель/викладач здобувачам освіти упродовж усього курсу навчання. Обернене навчання використовує потрібну схему навчального процесу, яка включає передкласну/позааудиторну (самостійну) роботу, класну/аудиторну роботу та процедури оцінювання результатів навчання. Застосування оберненого навчання може бути як повним, так і частковим – коли елементи оберненого навчання використовуються у контексті традиційного навчання. Методологія оберненого навчання передбачає широке використання аудіо, відео та інших мультимедійних технологій і систем, створення онлайн-презентацій – узагалі відбувається суттєва технологізація навчального процесу.

Ключові слова: викладання, інноваційні підходи до навчання, методика навчання, обернене навчання, освіта, освітні методи, педагогіка.

Стрімкий технологічний розвиток інформаційного суспільства та нові запити і виклики у галузі освіти і освітніх технологій у світі, який швидко і практично щоденно змінюється, збільшення інформаційного навантаження та нових реалій у яких опинилися як здобувачі освіти, так і ті, хто їх надає, змушують шукати нових форм педагогічної і викладацької роботи. Одним із найсучасніших підходів є підхід відомий під ім'ям оберненого навчання. Проте, у вітчизняній літературі його зміст та використання, лишаються значною мірою непроясненими.

Теоретичний ґрунт даного дослідження складають праці Б. Блума, Дж. Банаса, Дж. Бергмана, А. Велі-Золік, Б. Гзіга, М. Гавриленко, А. Кінг, О. Одінцової, О. Пасічник, А. Самса та інших.

Сучасні дослідники О. Одінцова та М. Гавриленко зауважують: “Перевернутий клас” – (...) це педагогічний підхід, при якому навчання безпосередньо переходить від звичайного середовища навчання групи учнів до окремого, індивідуального, а кінцеве середовище змінюється в динамічне інтерактивне, в якому вчитель веде учнів, коли останні застосовують теоретичні положення, творчо приймаючи участь у вивченні предмету” [1, с. 148].

Базове визначення оберненого навчання є наступним: це сучасний підхід і методика технологічного та педагогічного впливу, які уможливають досягнення кінцевої мети освітнього процесу, а саме – допомогти учням суттєво поглибити їх можливості у навчанні та здобутті знань й заохочує вчителів до більш тісного контакту з учнями.

О. Пасічник визначає: “Обернене навчання – організація навчального процесу таким чином, що учні опрацьовують тему уроку вдома (через відео чи інші навчальні матеріали), а в класі спільно працюють над завданнями (...). Обернене навчання (flipped classroom) – форма змішаного навчання, за якого технології використовуються, як важіль для навчання у класі, дозволяючи вчителю приділити більше часу для спілкування з учнями замість викладання матеріалу” [2].

Мета статті – висвітлити методику оберненого навчання та особливості її застосування.

Студентоцентричний підхід до навчання є наразі широко розповсюдженою освітньою практикою. Емпіричні свідчення недвозначно доводять його більшу ефективність, порівняно з традиційним освітнім підходом, у центрі якого стояв учитель, а учні розглядалися як пасивні учасники освітнього процесу. Сучасні дослідники освітнього процесу сходяться на тому, що саме суспільна взаємодія та корпоративні освітні методи є ключовими факторами успішного освітнього процесу. Обернене навчання (англ. – flipped classroom) є однією з таких студентоцентричних підходів.

Застосування методу оберненого навчання може бути різним:

1) суцільним – розробляється цілком новий курс у відповідності до принципів та правил методу та методик оберненого навчання.

2) частковим – елементи оберненого навчання застосовуються у контексті традиційного навчання – у цьому випадку воно є частиною підходу, відомого як “Blended Learning” (англ. – “змішане навчання”).

Використання електронних ресурсів. Великою перевагою під час підготовки курсу може стати використання наявного контенту з відповідної дисципліни, який знаходиться у вільному доступі на різних майданчиках у мережі Інтернет.

Розробка онлайн-презентацій. Одним із ефективних інструментів під час оберненого навчання є онлайн-презентації – їх створення дозволяє перетворити навіть звичайні лекції на інструмент передкласної роботи, саме тому це є практично загальноприйнятим підходом.

Чотири типи онлайн-презентацій: 1. Аудіозаписи; 2. Аудіопрезентації, що поєднані з демонстрацією слайдів; 3. Аудіопрезентації з демонстрацією динамічного контенту; 4. Відеопрезентації.

Аудіозаписи. Аудіозаписи є найбільш доречним видом онлайн-презентації, коли контент не потребує візуального супроводу: для оглядових презентацій нової теми або для інтерв’ю, коли немає можливості зробити відеозапис.

Аудіопрезентації з демонстрацією слайдів. Аудіопрезентації, поєднані з демонстрацією слайдів є одним з найзручніших, найпростіших, проте ефективних засобів під час підготовки онлайн-лекцій.

Screencasting. Screencasting – тип онлайн-презентації, що використовує мережеві ресурси (наприклад, сайт курсу або дослідницьку базу даних), а іноді навіть дозволяє забезпечити зворотній зв’язок між автором та користувачем. Такий тип онлайн-презентації може вдало застосовуватися, у тому числі, і для перевірки студентських завдань, коли вчителю або викладачу потрібно подати відгук учневі або студентові на виконане ним завдання.

Відеопрезентації та їх типи. Відеопрезентації бувають трьох типів: 1. монологічні; 2. діалогічні; 3. демонстраційні.

Монологічні відеопрезентації. Монологічне відео, як випливає з самої назви передбачає монолог – коли автор презентації звертається до своєї аудиторії через камеру. Даний тип онлайн-презентації є виправданим для представлення як автора, так і курсу (повністю чи його частин – модулів чи окремих тем).

Діалогічні відеопрезентації. Діалогічні відео презентації – це презентації записів розмов. Вони можуть включати записи інтерв’ю, аудиторної роботи, публічних лекцій або доповідей на конференціях або круглих столах, що передбачають діалог або бути спеціально змодельованими у студії щоб відтворити певну типову ситуацію спілкування.

Демонстраційні відеопрезентації. Демонстраційне відео – найбільш ефектний, але найбільш ресурсно-витратний вид онлайн-презентації. Це тип онлайн-презентації, що відтворює певний процес або сценарій. Його можна використовувати для демонстрації використання зразків обладнання або певних процедур, також можна демонструвати студентам рольові ігри, кейсові дослідження, тощо, з метою проаналізувати або вирішити як потрібно поводитись у тій чи іншій ситуації.

Вибір типу презентації. Обираючи тип презентації потрібно передусім зважати на наступні чинники: • Скільки є часу для створення презентації? • Наскільки складно буде використовувати інструменти для створення презентації? • Скільки будуть коштувати інструменти, необхідні для створення презентації? • Чи можна буде використати презентацію повторно в інших курсах? • Чи можливо створити аудіо/відео контент настільки якісним, щоб він повною мірою відповідав очікуванням?

Технологічні засоби навчання та класної роботи. Технологічні засоби навчання та класної роботи залежать від оснащеності освітнього середовища та доступу до технологій, які мають учасники освітнього процесу. Відповідно, засоби навчання та класної роботи зазвичай класифікують за рівнем їх сучасності та технологічності, виділяючи: засоби базового (низькотехнологічного) рівня; середньотехнологічні; високо-технологічні.

Базові технологічні засоби навчання та класної роботи. До базових (низькотехнологічних) засобів навчання відносяться: фліпчарти – прекрасний інструмент для опрацювання студентських проєктів, мозкових штурмів, тематичної або термінологічної категоризації, роботи з пошуку спільного та відмінного у досліджуваних об'єктах; кольорові стікери – можуть бути застосовані для відтворення описової роботи, графічного планування, концептуального мапування, упорядкування проєктних етапів, узагальнення ключових слів та концептів, тощо; картки для нотаток – можна використовувати щоб знизити стрес під час поточного контролю знань, швидкої перевірки знань, а кольорові картки можна використовувати для швидкого збору інформації, використовуючи їх як візуальний індикатор відповіді певного типу.

Середньотехнологічні засоби навчання та класної роботи. До середньотехнологічних засобів відносяться: ноутбуки, планшети, смартфони, які є особистими речами учасників освітнього процесу – зазвичай вони підходять для більшої частини завдань в межах навчальної програми (пошуку інформації, перегляду навчальних матеріалів, створення або виконання навчальних завдань, проходження комп'ютерного тестування та перевірки його результатів).

До того ж, політика “bring-your-own device (BYOD)” дозволяє уникнути зайвих незручностей та ризиків з використанням техніки спільного використання.

Високотехнологічні засоби навчання та класної роботи. До високотехнологічних засобів навчання належать: спеціально облаштовані класи, що уможливають доступ до віртуального навчального середовища, оснащені інтерактивними системами відображення, такими як тачскрини, електронні інтерактивні дошки, проєкційні спліт-скрін системи. Ці інструменти дозволяють працювати з цифровими матеріалами на високотехнологічному рівні, відтворювати інтерактивні мультимедіа, працювати над спільними проєктами.

Головним недоліком цих високотехнологічних комплексів є їх висока вартість – як на рівні придбання, так і на рівнях підтримки та обслуговування. До того ж, для ефективного використання цих технологій, учитель/викладач має бути обізнаний з принципами їхньої роботи, що не завжди є виправданим з огляду на більш скромні завдання, які він розв'язує.

Стратегія планування та оцінювання. У цілому, стратегія планування та оцінювання в оберненому навчанні спирається на загальні принципи, які лежать в основі відповідного курсу. І тут можливі два підходи, відомі як об'єктивістський (концентрується на завданнях курсу) і конструктивістський (концентрується на цілях курсу).

Стратегія планування та оцінювання в контексті об'єктивістської парадигми. У контексті об'єктивістської парадигми, створення будь-якого нового курсу (традиційного чи оберненого) передбачає, що учитель/викладач стратегічно має розробити і забезпечити: (1) методику викладання; (2) наповнення (зміст) курсу; (3) систему оцінювання знань. Характер розробки курсу визначається його завданнями. Визначаючи завдання курсу потрібно враховувати, що вони мають бути: (1) конкретними; (2) вимірюваними; (3) досяжними; (4) актуальними; (5) узгоджувати з часовими рамками, відведеними на курс. Під час планування курсу оберненого навчання завдання курсу чітко визначають, які види роботи будуть віднесені до класної/аудиторної, а які до позакласної/позааудиторної (самостійної) роботи. Проте, ці види роботи мають узгоджуватися не тільки з завданнями, а й між собою. Етапи стратегічного планування в об'єктивістській парадигмі, таким чином наступні: (1) визначення цілей та завдань курсу; (2) розробка методики викладання; (3) наповнення курсу; (4) визначення процедур і розроблення правил оцінювання знань; (5) підготовка матеріалів для контролю знань.

Стратегія планування та оцінювання в контексті конструктивістської парадигми. Конструктивістська парадигма дозволяє більш вільне планування. Учитель/викладач-конструктивіст фокусується передусім на цілях курсу, а не на його завданнях, які він може й не вписувати дуже ретельно. Натомість він має узагальнити цілі, що й стануть головними орієнтирами під час розробки курсу та підготовки онлайн-матеріалів. За логікою цього підходу, більшість теоретичного матеріалу учні/студенти мають засвоїти самостійно, а класна/аудиторна робота має доповнювати цей процес, виступаючи як орієнтаційна та коригуюча, така, що надає підтримку учню/студенту в засвоєнні й опануванні матеріалів курсу. Оцінювання також здійснюється більш неформально, з орієнтацією на загальні цілі, беручи до уваги можливий вплив контрольних заходів на загальну оцінку досвіду навчання.

Оцінювання як засіб розуміння учнів та їх освітніх потреб. Так само як і при традиційному підході, обернене навчання використовує поточний та підсумковий контроль знань учнів/студентів, але передусім має на меті усвідомлення освітніх потреб учнів/студентів.

Поточний контроль здійснюється з метою корегування навчальної роботи з огляду на специфіку навчального процесу у стосунку до конкретних учнів/студентів.

Підсумковий контроль має відкривати учневі/студентові подальші перспективи розвитку та досліджень в обраній галузі.

Тобто, можна сказати, що у контексті оберненого навчання, **ОЦІНЮВАННЯ Є ПЕРЕДУСІМ ЗАСОБОМ РОЗУМІННЯ УЧНІВ ТА ОСЯГНЕННЯ ЇХ ОСВІТНІХ ПОТРЕБ.**

Поточний контроль знань. Поточний контроль знань учнів/студентів є надзвичайно важливим, оскільки, дозволяє учителю/викладачу усвідомити і розв'язати проблеми до того як вони набудуть серйозного характеру або негативно вплинуть на ставлення учня/студента до підходу оберненого навчання.

Для поточного контролю у контексті підходу оберненого навчання, зазвичай використовують методи онлайн тестування та опитування (усного або письмового).

Підсумковий контроль знань. Підсумковий контроль має на меті підсумкову перевірку знань здобутих учнями/студентами за результатами вивчення курсу.

Головною відмінністю від традиційної моделі є те, що: екзаменаційні процедури проводяться дистанційно, за допомогою комп'ютерних технологій, хоча й із додержанням усіх необхідних мір, що дозволяють уникнути академічної недоброчесності; виконання підсумкових проєктів/завдань переноситься в аудиторію.

Загальне оцінювання результатів навчання у контексті філософії підходу оберненого навчання. Проте, не зважаючи на важливість процедур поточного та підсумкового контролю, загальне оцінювання результатів навчання не може бути зведене до простої перевірки наявності знань, отриманих під час вивчення курсу – оскільки сама філософія підходу оберненого навчання цим не обмежується.

Ця філософія простягається далі і є глибоко практичною. Вона має на меті: зрозуміти освітні потреби учня/студента та задовольнити їх, уникаючи механіцизму, зайвого напруження та стресу; зменшити рутинне навантаження на вчителя/викладача, уможливити більш осмислений підхід до педагогічної діяльності.

Підбиваючи підсумок усього сказаного, можна зробити наступні **ВИСНОВКИ**:

По-перше, як підхід, обернене навчання спирається на антропоцентричний і студентоцентричний принципи і прагне уникати механіцизму, характерного для традиційного підходу, зважаючи і беручи до уваги передусім потреби конкретних учасників освітнього процесу – учнів/студентів та учителів/викладачів. По-друге, як методика, обернене навчання спирається передусім на уявлення про ключові принципи організації навчання, що поєднують цілу низку освітніх теорій та підходів до навчання. Орієнтаційно, ця методика може реалізовуватися у контексті об'єктивістського або конструктивістського підходів. Об'єктивістський підхід є більш строгим і фокусується на розв'язанні конкретних завдань курсів, тоді як конструктивістський підхід фокусується передусім на загальних цілях курсу і є більш орієнтованим на гуманістичні потреби учнів/студентів та учителів/викладачів. По-третє, з точки зору реалізації оберненого навчання, організація навчального процесу реалізується через створення навчальної спільноти і навчального середовища, а також використовує інструменти, що дозволяють вдало розв'язувати поточні проблем навчального процесу – чітке визначення цілей та завдань навчання, відповідний підбір навчального матеріалу та його структуризацію через поділ на невеличкі частини, підтримку, яку надає вчитель/викладач здобувачам освіти упродовж усього курсу навчання. Обернене навчання використовує потрібну схему навчального процесу, яка включає: (1) передкласну/позааудиторну (самостійну) роботу, (2) класну/аудиторну роботу та (3) процедури оцінювання результатів навчання. По-четверте, застосування оберненого навчання може бути як повним, так і частковим – коли елементи оберненого навчання використовують у контексті традиційного навчання. По-п'яте, з точки зору методології оберненого навчання передбачається широке використання аудіо, відео та інших мультимедійних технологій і систем, створення онлайн-презентацій – узагалі відбувається суттєва технологізація навчального процесу.

Використана література:

1. Одінцова О.О., Гавриленко М.С. Обернене навчання та виклики сьогодення. Матеріали III Міжнародної дистанційної науково-методичної конференції "ITM*плюс – 2020". Суми, 2020. С. 148–149.
2. Пасічник О. Обернене навчання. URL: <https://oksanapasichnyk.wordpress.com>
3. Gagné R. M., Briggs L. J., & Wager W. W. Principles of instructional design. 4th ed. Fort Worth, TX: Harcourt Brace Jovanovich College Publishers. 1992. 205 p.
4. Green L.S., Banas J.R., Perkins R.A. (eds.). The Flipped College Classroom Conceptualized and Re-Conceptualized. Cham, Switzerland: Springer, 2017. 261 p.

References:

1. Odintsova O.O., Havrylenko M.S. (2020) Obernene navchannia ta vyklyky sohodennia [Flipped Classroom and today's challenges]. Materialy III Mizhnarodnoi dystantsiinoi naukovo-metodychnoi konferentsii "ITM*plus – 2020" [Materials of the 3rd International distance scientific-methodological conference "ITM*plus – 2020"]. Sumy, 2020. S.148-149. [in Ukrainian]
2. Pasichnyk O. Obernene navchannia [The Flipped Classroom]. URL: <https://oksanapasichnyk.wordpress.com> [in Ukrainian]
3. Gagné, R. M., Briggs, L. J., & Wager, W. W. (1992). Principles of instructional design (4th ed.). Fort Worth, TX: Harcourt Brace Jovanovich College Publishers. 205 p.
4. Green L.S., Banas J.R., Perkins R.A. (eds.). (2017) The Flipped College Classroom Conceptualized and Re-Conceptualized. Cham, Switzerland: Springer. 261 p.

Chernyshov V. Flipped classroom: applying the method

The paper focuses on the flipped classroom methodology and the specifics of its application. The flipped classroom methodology is one of the newest approaches to learning and teaching. As an approach, flipped learning is based on anthropocentric and student-centred principles, and seeks to avoid the mechanisticism of the traditional approach, taking into account the needs of the particular participants in the educational process. As a methodology, the flipped classroom is based on the idea of key principles of learning organisation that combine a number of educational theories and approaches to learning. Orientationally, this methodology can be implemented within the context of objectivist or constructivist approaches. The objectivist approach is more rigorous and focuses on solving specific course objectives, while the constructivist approach focuses primarily on the overall goals of the course and is more oriented towards the humanistic needs of students and teachers. In terms of implementing the flipped classroom, the organisation of the learning process is achieved through the creation of a learning community and learning environment, as well as through the use of tools that allow for the successful resolution of current learning problems – a clear definition of learning goals and objectives, appropriate selection of learning material and its structuring through the division into small parts, and support provided by the teacher/lecturer to students throughout the course of study. The flipped classroom uses a triple scheme of the educational process, which includes pre-class/out-of-class (independent) work, class/class work and learning outcomes assessment procedures. The application of the flipped classroom can be both full and partial – when elements of the flipped classroom are used within the context of traditional learning. The methodology of the flipped classroom involves the extensive use of audio, video and other multimedia technologies and systems, the creation of online presentations – in general, there is a significant technologicalisation of the learning process.

Key words: education, education methods, flipped classroom, innovative approach to education, pedagogy, teaching.

UDC 378.147.34

DOI hrefs://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2023.92.2.19

Shvetsova I., Bondarenko V.

CONTENT AND LANGUAGE INTEGRATED LEARNING (CLIL) IN THE TEACHING OF MARITIME ENGLISH: IMPLICATIONS AND ADVANTAGES

In this research paper, a study of the teaching design and framework of CLIL modules taught in the course Maritime English for Maritime students. The authors argue that enhancing the educational value of English requires effective and efficient teaching methods and that the main goal of the higher education system is to develop the ability to perform communicative tasks in the field of future professional activity. Integrated content and language learning in the teaching of maritime English (CLIL) can effectively achieve this goal. Active learning is supported by the Moodle platform, which provides organized CLIL resources in the form of e-learning materials. Throughout each course, defined topics are developed, resources are presented, and an assessment system is developed that is directly linked to the resources. The paper presents the advantages of subject and language integrated learning in teaching maritime English (CLIL) through the modules «Tankers and their cargoes» and «Liquid bulk cargo handling». The researchers described the content of the modules for the first and fourth years of study. The paper provides examples of grammatical and communicative tasks and cognitive skills for teaching the modules: «Tankers and their cargoes» and «Liquid bulk cargo handling». The authors define CLIL as an alternative model of ESP teaching that has the potential to remove many of the drawbacks of traditional approaches. The article substantiates the main objectives of the course in accordance with the CLIL approach, including: improving students' performance in the relevant subjects, as well as in the target and source languages; introducing students to new ideas and concepts in academic subjects; strengthening the connection with the language education curriculum; increasing students' confidence in learning the target language; making the content area the main focus of teaching materials; providing students with access to the subject by modifying lesson plans to suit their abilities.

Key words: CLIL, Maritime English, higher education, professional training, foreign language, communicative tasks, teaching approach, maritime communication.

(статтю подано мовою оригіналу)

The Maritime English Language Standard is a requirement for all professionals involved in the maritime sector and is increasingly being recognized as an essential safety measure not only at sea but on shore, at port and in any seafaring industry. The connection between maritime safety and proper performance of duties is interconnected and requires a good command of English as a prerequisite for maritime safety, security, safe navigation and maritime business.

Improving the level of maritime English as a cornerstone of maritime safety is the subject of research by many scholars. It is important to focus on teaching practice to improve maritime communication. Shevchenko I. emphasises that the growing pressure of the globalisation is changing our perceptions of education, and good knowledge continue to ensure the employment of future graduates. That is why learning English for further professional